ANUL VII. — No. 1934. O SINGURĂ EDIȚIE LUNI 1 AUGUST 1894.

NUMERUL 15 BANI

ABONAMENTELE
INCEP LA 1 ŞI 15 ALE FIE-CĂREÏ LUNÏ
SI SE PLATESC TOT-D'A-UNA INAINTE

IN *Bucureştï* LA CASA ADMINISTRAŢIEÏ
DIN *Judeţe* ŞI *Streinătate* PRIN MANDATE POŞTALE
UN AN ÎN ŢARĂ 30 LEÏ; ÎN STREINĂTATE 50 LEÏ
ŞASE LUNÏ . . 15 » » » 25 »
TREÏ LUNÏ . . 8 » » » 13 »

Un numer în streinatate 20 bani

MANUSCRIPTELE NU SE INAPOIAZA

Adevĕrul

Să te ferești Române de cuiŭ strein în casă

V. Alexandri.

NUMERUL 15 BANI

ANUNCIURILE
DIN *Bucureştï* ŞI *judeţe* SE PRIMESC *numaï la Administraţie*
DIN *Streinătate*, DIRECT LA ADMINISTRAŢIE ŞI *la toate oficiele de publicitate*
ANUNCIURÏ LA PAG. IV . . . . . 0,30 b. linia
» » » III . . . . . 2,— leï »
» » » II . . . . . 3,— » »
INSERŢIELE ŞI RECLAMELE 3 LEÏ RÎNDUL.
La Paris, ZIARUL SE GĂSEŞTE DE VÎNZARE CU NUMERUL LA
kioşcul No. 192, Boulev. St.-Germain

UN NUMER VECHIŬ 50 BANI

ADMINISTRAŢIA
PASAGIUL BĂNCEI NAŢIONALE (CASELE KARAGEORGEVICI)

Director politic: ALEX. V. BELDIMANŬ

REDACŢIA
PASAGIUL BĂNCEI NAŢIONALE (CASELE KARAGEORGEVICI)

IARNA, VARA ŞI ARTA

Rămîï crucit. Răsfoeştï paginile severe ale tuturor criticelor şi găseştï o sumedenie de «cauze profunde» ale înălţăreï saŭ scădereï producţiunilor literare. Uniï îţï spun că trebue să cauţï pricina în condiţiile economico-sociale ale Epoceï; alţiï te asigură că totul depinde pur şi simplu de gradul de cultură al poporuluï.

Se poate. N'am de gînd să intru aicï în cercetarea cauzelor profunde, pentru că nu sînt competinte. Mi se pare însă, că am descoperit o nouă cauză, care e de zece miï de orï maï adîncă şi maï reală.

Nu rîdeţï, vă rog; dar cauza aceasta este... *temperatura atmosferică*.

In adevăr, cu literatura se întîmplă contrariul de ceea-ce se întîmplă cu revoluţiile. Lombroso, care pune pe revoluţionarï în rîndul anormalilor, susţine—întemeiat pe date istorice—că maï toate revoluţiile se întîmplă pe căldurï, de oare-ce căldura scoate pe oamenï din sărite, maï răŭ de cît un regim reacţionar. Chiar Marea Revoluţie franceză a izbucnit în ziua de 14 Iulie (1789). Pe frig, nimenï nu s'ar fi gîndit să ia Bastilia. Caserio, nicï el n'ar fi săvîrşit atentatul, dacă luna luï Iunie nu l'ar fi găsit tot anarhist.

Ce să maï discutăm însă? Asemenea adevărurï n'aŭ nevoïe de demonstraţie... nicï chiar de «demonstraţie naţională», cum ar zice un «confrate» ajuns celebru. Cine nu ştie că, pe cînd nu se inventase puşca Martiny, revoltele de stradă le potoleaŭ pompieriï cu apă rece? Cine nu ştie apoï, că doctoriï recomandă duşurï oamenilor cu harţag.

Eï bine, cu literatura lucrurile merg tocmaï din potrivă. Iarna, odată cu sosirea ciorilor, a zăpezeï, a balurilor mascate, — încep să năpădească tot felul de foï literare, periodice cu luna orï cu anul. Reviste, apendice la foï politice, fascicule cu ilustraţiï, toate cer să trăïască şi ele pe «arena publicităţeï», după ce în «primul articol» aŭ arătat «cine sînt şi ce vor».

Cînd vine însă vara, sărmanele foï îşï ard aripile în para necetireï!

Dar să viŭ la fapte:

Iarna trecută, cum a apărut *Adevărul Literar*, ne-am pomenit că, — de ce? pentru ce? ca ce? — aŭ năpădit pe tărîmul blajineï noastre ţărï o nemiloasă sumedenie de «literare». Aveam *Viaţa*, *Ţara Literară*, *Lumina* şi atîtea şi atîtea, de care... cine-şï maï aduce aminte?

Şi scriaŭ! Care de care maï sigur de el, care de care maï convins că are să reformeze literatura romînă, nu maï ştiaï pe unde s'apucï, ca să scapï de ameninţătoriï reformatorï.

Trecù o lună, trecură două, trecură treï, — şi căldurile începură să se arate pe orizontul Romînieï. Se topea zăpada, eşeaŭ ghioceiï, se lepădaŭ paltoanele; însă viguroşiï reformatorï nu se lăsaŭ. Pînă ce ne pomenirăm într'o zi cu nişte căldurï de 38°.

Ca prin farmec *Lumina* 'ntinse mîna *Vieţeï*, *Viaţa*, *Ţăreï Literare*,— şi cîte-trele copilele îşï luară zborul la Domnu 'n cerurï...

Nevinovate şi triste şi palide femeï, — de ce v'aţï stins?

* * *

Prin urmare, e lucru dovedit astăzï, că şi căldura are o influenţă teribilă asupra progresuluï literatureï. In adevăr, de astă iarnă şi pin'acuma, condiţiunile economice ale ţăreï nu s'aŭ schimbat, cultura poporuluï e sigur că n'a retrogradat; ce dar a făcut să dispară atîtea publicaţiunï?

Mi se va obiectà, — şi cu multă dreptate, — că dispariţia *Vieţeï*, *Lumineï* şi *Ţăreï Literare* nu însemnează un regres, ci un progres. Aşà este, calitativ; cantitativ însă, faptul rănine în picioare: se «consumă» maï puţină hîrtie.

Inc'odată dar, ce e la mijloc?

Nu ezit de a spune: căldura!

In adevĕr. Iată nişte tinerï doritorï de a colabora pentru progres. Eï se retrag într'un colţ, ïaŭ Lyra 'n mînă, şi dă-ï şi dă-ï şi dă-ï, pînă ce auzï cîiniï 'n Giurgiu. In momentul perpetrăreï, eï sînt literaţï,—aceasta n'o puteţï contestà.

Cînd însă încep să iasă aburï din piatră seacă, fenomenul se produce şi 'n capetele tinerilor literaţï. Din capetele lor, care se pot calificà tot ca piatra de maï sus,—din capetele lor, de unde iarna eşeaŭ numaï fumurï, începe a eşi un miros de funinginï. Peste puţin, *consumatum est*

Ah! Organele 's sfărmate şi maestru'ï cam nebun!

Neîndoelnic, relaţiunea cauzală este evidentă. Cînd, după toate cercetările, nu găseştï alte motive ale dispariţiuneï; cînd coincidenţa dispariţieï cu apariţia căldurilor îţï izbeşte ochiï; cînd, chiar înainte de căldurï, chiar şi iarna, tineriï aveaŭ simptome de căldurï, — trebuïe să fiï de o rea credinţă patentă, ca să nu recunoştï că există o relaţiune adîncă şi intimă între activitatea acestor literaţï şi temperatura atmosferică. Şi nu noï, cronicarï imparţialï, vom tăgădui acest adevăr elementar, această *causa causarum!*

Un mare autor a zis: *in cauda venenum*. Noï vom zice: Are meteahnă la cap!

Şi zicem aceasta cu multă certitudine, de vreme ce există o serie de literaţï, la carï *cauda* ţine loc de aceea-ce de regulă se chïamă cap. Acesta-ï chïar motivul pentru care eï numesc toate producţiunile lor îndoioase «*capo*-d'opere» şi le *savurează* par'că le-ar fi eşit din cap. Pe eï nu poţï să-ï criticï, nu poţï să-ï atacï, nu poţï să-ï distrugï,—pentru că, zic dînşiï: noï avem *cap*. La căldurï însă, — cap...ituleazà, cum ar zice doctorul lor fără voe.

Din parte-ne, supunem aceste slabe observaţiï criticeï severe şi credem că ele ar putea sluji foarte mult la luminarea opiniuneï publice.

Anton Bacalbaşa.

GALERIA LITERARĂ

COLONEL G. BOTEANU

N'a ştiut lua pildă bună de la *supiriorul* D-sale generalul Candiano-Popescu, care, rămînînd în activitate la *meliţie*, în literatură a trecut la retragere. Don' colonel G. Boteanu dimpotrivă, spre unanimul regret al melitarilor ca şi al ţivililor, a părăsit nobila carieră a armelor pentru cea a luï Th. M. Stoenescu.

In această carieră a sa, don' colonel G. Boteanu, care astăzi primredactează *Revista noutăţilor minunate*, e de o activitate deplorabilă.

Regulat, pe fie-care săptămînă, el aşează în coloane strînse un număr de strofe variind între 25 şi 50. Din coada acestor coloane don' colonel comandă atacurï împotriva tuturor viţiilor trecute, presente şi viitoare. In contra *lenii*, de pildă, pentru că, după cum a spus şi Prodănescu:

Lenea şade, nu munceşte, dom'le.

Saŭ împotriva *ghiordumuluï*, *cacealmaleï* şi *maosuluï*, căcï:

Printre noriï groşï de fum
Ce *se 'nalţă* prin saloane
Se văd mese de ghïordum
Conturnate de cucoane.

Iar cînd vine «ziua timp de muncă» cucoana doarme «ca o şuncă, scoţînd horcăelï pe nas şi sunete de contrabas», pe cînd soţul, «amploiat nenorocit»,

Cîte-odată se opreşte
Şi de uşă se lipeşte
Ca s'asculte de strănută...

In sfîrşit în contra *egoiştilor* cărora le spune: «Reluaţi-vă mormîntul», căcï

Este rîndul să trăiască
Dafinul în suvenir.

Altă dată, pentru variaţie, s'apucă să *traducă* la sigur — cum ar zice Miţa Baston, — pe bietul Alfred de Musset:

Este oare pe zăpadă, saŭ p'o statue maï albă
Că ăst candelabru d'aur sub alcovu-ï atîrnat
Face-azurul ca să joace pe pérdele ca o salbă?

Musset se cutremură în mormînt, dar don' colonel merge înainte neînfricoşat, ţinînd pasul în urma luï Th. M. Stoenescu.

Aci îşï are asigurat gradul săŭ în ierarhia deciuplinară a literelor romîne.

ZIG.

DIN MUNŢIÏ ALPÏ

I

Eï cîntă... Danţul lor se'ntinde
La umbra ulmuluï bătrîn;
Iar alţiï beaŭ şi, pe genunche,
Işï strîng iubitele la sîn...

Ţiganiï tălmăcesc pe strune
Din cîntecï vechï poveştï de dor,
Şi sub măestrile arcuşurï
Plîng inimile tuturor...

II

Bavaria e plină toată
De munţï, de ape şi femeï, —
Şi nu-ï drăguţă să nu-şï aïbă
Drăguţul eï...

Străin, cînd m'aŭ văzut pe mine,
Că trec, pribeag şi singur lacul,
Toţï m'aŭ privit duïos, şoptindu-şï:
«Săracul»!

(Thumsee) **Tradem.**

O NUVELĂ PREMIATĂ

Ce-or fi avînd nemţiï cu viaţa noastră ţărănească? N'a fost destul mîzgălită pe hîrtie de Brociner, n'a fost destul... exagerată de *Sanda răsbunătoarea*, trebuia acum să maï vie şi nobilul Oswald Neuschotz *de Jassy* s'o maï ia odată la refec.

Nu ştiţï cine e D. Oswald de Jassy? Nicï eŭ. Ştiŭ însă că e autorul uneï *nuvele* nemţeştï, a căreï traducţiune s'a publicat zilele trecute în *Romînul*. Nuveleï îï zice *Iordanca*, iar în ce priveşte genul căruia ea aparţine, traducătorul ne spune numaï atît că este o nuvelă *premiată*. De cine, cu ce, pentru ce, nu importă.

Ar importa însă în adevăr a se şti cam ce idee şi-or fi făcînd nemţiï carï citesc ast-fel de nuvele *premiate*, despre ţăraniï şi ţărancele noastre, despre viaţa ţărănească din acest colţ de *Halb-Asien* căruia de obiceiŭ i se zice pe nemţeasca curentă *wilde Walachei*.

De sigur, dacă aceï nemţï ar crede pe D. Oswald de Jassy, ar trebui să se desveţe pentru totdeauna de aceste nepotrivite expresiï, căcï ar putea să vază că la noï, dacă e vorba de civilizaţie, apoï primariï săteştï vorbesc ca marchiziï luï Ponson du Terrail, iar tinerele noastre ţărance ar putea da mult înainte tuturor junelor castelane care populează foiletoanele luï *Petit Journal* saŭ fasciculele romanelor traduse în editura *Universuluï*.

In adevăr, Iordanca — tînăra ţărancă a D-luï de Jassy — deşi nu e de cît o *vagabondă* pe care un *grănicer călare* o prinde *pribegind* şi o aduce domnuluï primar, cînd acesta o întreabă, cu un aer sever:

— Cum îţï zice?

Iordanca, vagadonda, răspunde «cu o linişte şi armonie de limbă care mişcă pe *auditoriŭ*»:

— Cum îmï zice? Ce vă poate folosi dacă o veţï *ştie* (Nu maï vorbim de traducţie!) *Intrebaţï privighetoarea cine este, ciocîrlia cum îï zice?* Pe ăst pămînt este atîta loc şi totul creşte şi trăeşte cum *ï-a dat-o* Dumnezeŭ!

Iar cînd primarul o ameninţă «să o închidă la primărie şi apoï să o trimeată *peste bariera satuluï*», ea protestează glăsuind:

— N'o faceţï asta, domnule primar. Nu luaţï floareï lumina ceruluï, ciocîrlieï (iar ciocîrlia!) văzduhul în care slăveşte pe Domnul.

Primarul se convinge numaï de cît şi se mulţumeşte «să-ï spună dar cum o chiamă».

Cum o chiamă ştiţï. Aflaţï dar pentru ce e *vagabondă*: şi-a rătăcit *drăguţul* şi de treï lunï îl caută.

— De treï lunï de zile — zice ea — sînt pe drum. *Colo unde soarele sărută marginele albastre ale munţilor* născut-am (a şi născut deja, săraca) şi crescut-am. Din sat în sat umblat am *peste mărï şi ţărï (!)*, văï şi dealurï. Mers-am fără frică de nimica, căcï dusu-m'a dragostea şi însoţitu-m'a nădejdea.

Şi-ï dă nainte pe coarda asta. «Ca dalba lună sărutată de pletele negre ale nopţiï», aşa văzu faţa albă a luï Ionel, «*drăgăstită* de pĕrul sĕŭ negru, aşa umbla după plug...»

Şi primarul n'o leagă, şi n o trimite la balamuc, ci după ce «o ascultă cu atenţiune încordată», esclamă:

— Bine, Iordanca, veï rămînea aci cît veï dori, şi unde voï putea face ceva pentru tine, voï face-o mîine chiar, o să aï prilej a ne desfăta cu cîntecele tale (şi n'o auzise în viaţa luï cântînd!). In satul vecin e nuntă şi eŭ sînt naş. Pe sfînta Paraschiva! — adăogă nobilul marchiz... pardon, primarul, — ce uimiţï vor fi nuntaşiï să te vadă şi să te audă cântînd.

Se 'nţelege, şi aţï ghicit deja cu toţiï că nunta despre care e vorba era să fie tocmaï a Ioneluluï pe care-l căuta vagabonda. Asta este în literatura nuvelistică o reţetă maï cunoscută de cît sulfatul de chinină în medicină.

Toate se petrec de-aci nainte conform reţeteï consacrate:

Ionel, «a căruï faţă la aceste cuvinte deveni palidă ca ceara» păşeşte înainte şi «privirea sa întîlni cu o forţă magnetică» pe a minunateï vagabonde. «O nelinişte penibilă *se impulernici* de oaspeţï».

— Lăsaţi-mă... — îngănă ea — lăsaţi-mă să privesc... să mă încredinţez... Ionel, da, e el, Ionel...

Mireasa e aproape de leşinat.

Dar după scenă urmează renunţarea, şi aceasta tocmaï atuncï cînd Ionel se hotărește să ceară socruluï «să-l desfacă de jurămintele sale».

Dar socrul esclamă:

Om *fără cunoştinţă* (?!), acum *după ce s'a făcut cununia civilă?*

Atuncï Iordanca «îşï revine în fire» şi «se dă un pas inapoï».

— Este hotărît, — zise ea cu o voce tremurîndă, dar nu fără oare-care solemnitate, — omul dragosteï mele nu poate fi bărbatul meŭ. Ionel este bărbatul uneï alteia. Sfînta fecioară mă va mîngăia... Săftică, ia-ţï bărbatul şi du-te la biserică!

Ionel esclamă *Iordancà!* cu lacrămile în ochï, dar Iordanca îl trimite şi pe el la biserică şi se depărtează «*indicînd* cu mîna că nu doreşte să fie însoţită».

Gata.

* * *

O fi dat cine-va vre-uu premiŭ D-luï de Jassy pentru această *nuvelă* — trebue să-l credem dacă ne-o spune — dar ce premiŭ s'ar cuveni oare atuncï celor carï în zilele noastre ar maï avea curajul şi răbdarea să citească ast-fel de nuvele *din popor*.

Hotărît, pentru o ast-fel de muncă nu se maï găsesc azï de cît nemţiï. De aceea, dacă maï aï de gînd să maï scriï vre-o nuvelă ca asta, D-le de Jassy, las-o, te sfătuesc, netradusă.

Cr.

O, BORŞ!

FABULĂ ROMÎNĂ

...Iar eŭ mănînc borş la Cişmegiŭ...
Ţara.

E erà un tînăr plin de visurï. Una din acele naturï pe care soarta le-a destinat să mănînce borş la Cismegiŭ şi la gazetă.

Intr'una din zile, pe cînd soarele trimetea raze calde pe acest pămînt de mizeriï, *E* se plimbà trist prin saloanele Scrînteleï.

Ce avea *E*? De ce suferea el? Intrebaţï de ce sufere frunza îngălbenită, pasărea ce cîntă duios, rîul ce murmură.

Ca frunza, ca pasărea, ca rîul, erà şi el, — pe cînd în depărtare se auzea o flaşnetă intonînd din *Trovatore*:

Stride La Vampa...!

E luă un condeïŭ şi scrise, sub inspiraţia divineï şi necunoscuteï melodiï, cîte-va rîndurï la «Corespondenţa» din *Ţara*:

— «La Vampa. T. Ocna. — *Adevărul literar* nu maï apare...»

Apoï se duse la Cismegiŭ spre a continua să mănînce borş.

* * *

Morala aceste nuvele tendenţioase:

Adevărul literar apare mereŭ, *Ţara literară* nu maï ïese, — şi, totuşï *E* mănîncă înainte borş.

Wunder.

SUICIDATUL RECALCITRANT

Vasilache Tremuricï zis şi Foame-lungă, venise pe lume fără să se nască, căcï nu-şï cunoştea nicï pe măsa, nicï pe tata-săŭ; — şi nu numaï el, dar nu se găsea nimenï pe întinderea celor 130,000 de chilometri pătraţï aï Romînieï, care să-ï fi cunoscut părinţiï.

Cum şi ce fel a crescut pînă la şapte anï, iar nu se ştie; Vasilache îşï aminteşte nu maï că s'a pomenit o dată că-ï de şapte anï.

De aicï încolo o inimă miloasă l'a strîns de pe drumurï, l'a spălat, l'a pieptănat, la îmbrăcat cu ce-a putut şi l'a dat la şcoală.

Sătul de glumele băeţilor, de ocările profesorilor şi de gramatica luï Manliu, Vasilache a fugit de sub tutela cărţeï şi a binefăcătoruluï săŭ şi s'a perdut prin lumea largă.

Contimporaniï săï afirmă că nimenï n'ar fi în stare să spue ce-a făcut Vasilache pînă la vrîsta de 20 anï şi nicï pe unde a umblat, — atît numaï se poate afirma cu siguranţă că în toată vremea asta de zece anï, Vasilache n'a făcut nicï un pas peste graniţele politice ale patrieï sale natale.

La vrîsta asta însă a apărut fără de veste pe stradele capitaleï, lung şi deşirat, cu genunchiï eşiţï prin pantalonï, cu ghetele roşiï şi scîlciate şi mare amator «de tot ce se debitează prin condeiŭ», cum o spunea el singur tuturor «prietinilor şi cunoscuţilor».

Căcï îşï făcuse îndată «prietenï şi cunoscuţï», dar toţï îşï băteaŭ joc de dînsul, şi bietul Vasilache, ca să-şï poată astîmpăra foamea luï vecinică şi nemăsurată, dedea orï cuï voe să-l batjocorească în schimbul uneï porţiï de mîncare.

Şi cu cît trecea vremea cu atîta creştea şi el. Şi creştea văzînd cu ochiï, udat la cap de ploaea ceruluï şi la picioare de umezeala cocioabelor în care bietul Vasilache îşï odihnea trupul.

A venit însă o vreme tristă pentru el, camaraziï luï, din veselia şi batjocura cărora trăia deveniseră cu vremea oamenï serioşï, eşiţï din şcoală şi cu poziţie socială. Acum nu se maï uitaŭ la dînsul şi pomana cu banul e maï grea şi maï anevoioasă pentru fieştecare, de cît pomana cu porţia de mîncare.

Străin cu totul pe lume, incapabil să se ocupe cu cel maï mic meşteşug saŭ meserie, Vasilache devenise tris, palid, şi slăbea şi se prăpădea pe măsură ce rămînea maï singur şi maï stingher în viaţa asta păcătoasă.

Intr'o bună dimineaţă, după un somn lung şi greŭ, plin de vedeniï triste şi de munţi de pilaf, Vasilache s'a deşteptat cu siguranţa că pe ziua aceea nu va avea de ros nicï coaja de pîine uscată şi mucedă din ajun.

Atuncï a luat şi el o hotărîre eroică pentru ceï care trăesc bine şi aŭ de toate, dar banală pentru unul ca dînsul: s'a hotărît să se omoare.

Avea el, nu se ştie de unde, un pistol vechiŭ şi ruginit şi o cutie cu capse. L'a încărcat, i-a pus capsa şi l'a îndreptat cu linişte spre cerul gureï. Dar... plisc! capsa n'a luat foc.

Şi bietul Vasilache a avut curajul să le încerce pe toate, dar degeaba! Capsele căpătaseră reumatisme cronice ca şi dînsul.

* * *

Atuncï s'a hotărît să se spînzure. Şi-a destrămat toată căptuşala singureï haine pe care o avea, şi-a făcut din ea un fel de funie cu laţ şi a plecat la şosea să-şï facă samă.

N'a uitat însă să ia cu dînsul pistolul şi cutia cu capse, aşa poate la caz dacă se rupe funia, cine ştie!...

Ajuns la şosea s'a suit într'un copac, a legat funia de o creangă groasă pe care s'a aşezat şi el călare, după ce şi-a pus maï întîï lanţul în gît.

Una!... două!... treï! şi Vasilache a tras cu pistolul; dar pistolul făcu iar plisc! şi nu luă foc.

Atuncï Vasilache se răsturnă de-a berbeleacul de pe creangă ca să se spînzure.

Funia s'a rupt şi Vasilache a căzut grămadă la pămînt, aşa cît era el de mare şi de greŭ.

Dac'a văzut şi-e văzut, s'a sculat şi el de jos, s'a scuturat de praf, s'a uitat sus în copac la funie pînă ce s'a săturat şi pe urmă a plecat acasă, şontîcăind şi plin de o funebră disperare.

După chibzuinţe lungï, a hotărît să nu se lase, să încerce mereŭ cu suicidiul.

S'a pus să-şï fabrice o funie nouă, a plecat la Floreasca, a ales un copac ale căruia crengï dedeaŭ maï toate pe lac, s'a urcat în el, şi a reînoit operaţia de la şosea.

Trage cu pistolul, — plisc! nu ia foc; îşï dă drumul de pe creangă, — se rupe funia şi cade în apă. Aicï era şi nădejdea luï supremă: să se înece în lac dacă cele-l'alte două mijloace n'or reuşi.

Ţi-aï găsit! Doï pescarï care se aflaŭ prin apropiere s'aŭ repezit la el cu o luntre, şi l'aŭ scos din baltă muiat ca un burete şi cu părul plin de verdeaţă de părea că-ï un acoperiş de casă veche.

* * *

După cîte-va zile de post şi cugetare, faţa luï Vasilache s'a luminat ca un lampion de la serbările populare din Cişmigiŭ, căcï *Eureka!* acum găsise mijlocul infailibil de a se omorî.

Maï avea pe lume un singur prieten: un farmacist. Vasilache reuşi să capete de la dînsul o sticluţă cu otravă şi se puse din noŭ în campanie înarmat cu funia şi cu pistolul cunoscut.

Cînd caută omul prea multe complicaţiï la lumea asta, în tot-deauna greşeşte. Aşa şi Vasilache al meŭ. In loc să înghită otrava în pace bună, să vedeţï ce i-a dat dracul în gînd să facă. S'a dus iar la Floreasca şi iar a încălecat pe o creangă, iar şi-a pus funia de gît şi iar şi-a încărcat pistolul.

Ce-şï zicea el:

— Dacă pistolul nu ia foc, dacă funia se rupe şi dacă căzînd în apă mă scoate iar cine-va, apoï mor de otravă, căcï am s'o înghit înainte de-a încerca cele-l'alte mijloace.

După ce-a înghiţit Vasilache otrava, s'a pus pe lucru.

Pistolul a făcut plisc! Funia s'a rupt, a căzut în lac dar n'a fost scos imediat ci dupe cîte-va minute, după ce a înghiţit ca la o vadră bună de apă.

După ce l'aŭ scos afară de păr şi de urechï, salvatoriï luï Vasilache s'aŭ pus să-l strîngă cu o curea peste pîntece de ţîşnea apa din el ca dintr'o tulumbă, şi ţîşnea în două cu otrava pe care o înghiţise.

In cît bietul Vasilache, după ce-a dat afară dintr'însul toată apa şi toată otrava pe care o înghiţise, a plecat acasă teafăr sănătos dar cam besmetic pe două cărărï, par'că băuse numa vin vechiŭ în loc de apă şi otravă.

* * *

Sătul de traiŭ, lihnit de foame şi descurajat la culme, nenorocitul de Vasilache nu poate să se urnească nicï din casă, nicï din viaţa pămîntească.

Ca să maï încerce să-şï facă singur samă, nicï prin gînd nu-ï trece. Acuma aşteaptă un cutremur de pămînt care să dărîme casa peste el şi să-l lăţească, — afară numaï dacă nu l'o da proprietăreasa afară înainte de cataclism.

I. TH.

DIN CARTEA CÎNTECELOR

DE HEINE

I

Visam o fată de 'mpărat
Cu fața ca de ceară,
Că mă ținea îmbrățișat
Sub teiul 'nalt de-afară.

«Nu vreaŭ nicĭ tronul de 'mpărat,
«Nu vreaŭ nicĭ coroana'ĭ vestită,
«Şi nu vreaŭ sceptrul din aur lucrat,
«Te vreaŭ pe tine, iubită».

««O, nu se poate»» — zise ea —
««Eŭ sînt din lumea moartă, —
««Şi noaptea doar, iubirea
««La pĭeptul tĕŭ mĕ poartă.»»

II

De se iubeaŭ, nu vreaŭ să'şĭ spună
Adînc — amorul lor ;
Şi se priveaŭ cu atîta ură, —
De şi mureaŭ de dor.

Se despărțiră, — şi în urmă
In vis se maĭ vedeaŭ...

. . . .

Muriseră de multă vreme
Şi maĭ că nu ştiaŭ.

III

Am fost la locul unde-o dată
Ea de credință 'mĭ-a vorbit ;
Din lacrămile ce 'ĭ căzuse,
Atîția şerpĭ aŭ răsărit!...

IV

Cînd 'mĭ-am destăinuit durerea,
N'ațĭ spus nimic şi ațĭ căscat
Dar cînd am îmbrăcat-o 'n versurĭ
De laude m'ațĭ încărcat.

V

Un rege : Visvamitra
Nicĭ somn nu poate-avea :
Pe vaca luĭ Vasişta
Să pună mîna-ar vrea.

O, Rege Visvamitra,
Ce mare boŭ maĭ eştĭ, —
Cînd văd că pentru-o vacă
Atît te chinueştĭ.

VI

Rar mĕ 'nțelegĭ pe mine, — dar
Şi eŭ te înțeleg arar ;
Numaĭ cînd sîntem în noroĭ
Ne înțelegem amîndoĭ.

G. D. PENCIOIU

PAGINĬ DIN CALATORIE

I.

LA REICHENHALL

La *Salzburg* timpul se schimbase : ploua şi era frig. Trenul se oprea aci aproape o jumătate de oră, pentru a se face inspecția bagajelor. Un agent, care avea un trup de colos şi o figură blajină de copil, se opri în fața mea. Deschiseĭ cufărul. De-asupra rufelor eraŭ cîte-va cărțĭ, un teanc de hîrtie şi o pană de giscă. Simpaticul agent adresă peneĭ de giscă un zîmbet inteligent şi mie un salut amabil.

Intraĭ în restaurant : lume foarte multă, pipe şi halbe cu bere. Dăduĭ preferință celor din urmă.

Pe un scaun înalt, ascuns după bufet, o fată blondă nota într'un registru lung diferitele consumațiĭ. Şi cum era vremea nouroasă şi enervantă, părul auriŭ al aceleĭ fete părea că 'mprăştie o lumină de soare.

La primul semnal de plecare, mă urcaĭ în vagon. Lîngă mine se afla un domn înalt slab şi miop, înfăşurat într'o manta lungă, cu gulerul ridicat. Era somnoros şi obosit. Alăturĭ, două femeĭ, una bătrînă, alta tînără, priveaŭ triste la ploaĭa care bătea în geamurile vagonuluĭ, şi tuşeaŭ la fie-care două-treĭ minute.

Munțiĭ Bavarieĭ începeaŭ să se zărească. Culmile eraŭ acoperite cu pete marĭ de zăpadă, — de şi eram la începutul luĭ Iunie. Impresia fu nouă şi uĭmitoare.

Adevărul e că vedeam pentru întîĭa oară munțiĭ. Pînă în vara asta, petrecusem *vacanțele mele* în pădurĭ, pe marginea apelor, pe cîmpiĭ întinse şi aride. Acum două lunĭ, — Iulie şi August, — între un lac imens şi un pustiŭ de nisip. Nu vedeam de cît bărcile pescarilor şi puiĭ de şoĭmĭ zburînd singuraticĭ de-asupra deşertuluĭ. Un altul ar fi murit de urît ; eŭ însă am încercat cele maĭ neaşteptate senzațiĭ. Era poate multă apropiere între pustiul acela şi sufletul meŭ.

Imĭ rămăsese să văd Marea şi Munțiĭ. Doctoriĭ m'aŭ trimis, de o cam dată, lîngă ceĭ din urmă, cu toate că dorința mea adîncă, nostalgia mea nemărginită era înaripată spre Mare.

Sper s'o văd ĭarna asta. Şi notațĭ că'mĭ fac această iluzie, neaşteptînd nicĭ o moştenire de la vr'o mătuşe bogată şi pe tresferturĭ moartă. Dar marea filosofie a vĭețeĭ constă în a şti să'țĭ creezĭ iluziĭ, chear cînd nu le maĭ poțĭ avea.

Mă voiŭ duce să văd şi Marea, să staŭ pe nisipul eĭ cald, să urmăresc cu ochiĭ, aprinşĭ de soare şi de uĭmire, zborul goelanzilor, să'ĭ ascult sonoritatea eĭ nesfîrşită, să necăjesc rechiniĭ cu pĭetricele, să recitesc, sub stele, versurile luĭ Richepin :

Mer, église où la nuit vient allumer des cierges,
Où le soir s'évapore en nuages d'encens...

Apropiindu-se de *Reichenhall* trenul îşĭ micşorase viteza. De o parte şi de alta se desfăşuraŭ priveliştĭ uĭmitoare. Pădurĭ înse de brazĭ, risipite pe văĭ saŭ pe coastele munților, umpleaŭ aĭerul de-un miros bine-făcător. Cîte-o dată auzeam cîntece de cascade.

Ploaĭa încetase, dar era tot frig. Cerul părea de plumb, — obicĭnitul cer al *Alpilor*, lipsit maĭ tot d'auna de poezia albastruluĭ.

Pe fața celor două femeĭ, care tuşeau, citì bucuria apropiereĭ ; în vreme ce eŭ simțeam melancolia dulce, pe care ți-o produce depărtarea, — maĭ ales cînd te ştiĭ tot d'auna singur ! Cea maĭ tînără avea ochiĭ de culoarea miozotisuluĭ, şi într'un minut se uĭtă la mine atît de cald, că îmĭ veni să'ĭ spun : «Ochiĭ d-tale vor fi cerurile mele, de aicĭ».

Ce mult se iubesc cîte-odată, — necunoscuțiĭ !

Maşina flueră lung. Eram la *Reichenhall*. Vagoanele se goliră de călătorĭ, o lume palidă şi tristă. Şi 'n privirile tuturora licărea aceĭaşĭ eternă flacără a dorințeĭ de-a trăì. Toțĭ aduceam, pe lîngă gemantanele cu rufe, şi sacul cu speranțe.

* * *

Mĭ-am închiriat o cameră largă şi luminoasă, într'o *Villă*, ale căreĭ ferestĭ se deschid spre cele maĭ minunate pozițiunĭ. Văd *Alpiĭ* de la poalele lor, împodobite de pădurĭ şi izvoare, pînă către înălțimile lor mărețe. Se poate închipuì nemărginita mea uĭmire, cînd n'am maĭ dat cu ochiĭ de *bărbieria* (La «briciul luĭ Manea»), cu care se învecineşte nenorocita-mĭ locuință din țara mea ?

Prima cunoştință care o fac în *Reichenhall* este îngrijitoarea odăĭeĭ mele, — o fată bălaĭe, ca un puiŭ de rață. O cheamă Edviga, — un nume pe care l-am auzit adeseorĭ în cîntecele populare din Bavaria.

Copiiĭ gazdeĭ o numesc «mama lor cea mică». Ea, cînd n'are de lucru, se joacă cu eĭ, face pe muma, îĭ dojeneşt cu o naivitate adorabilă, îĭ amenință cu o nuĭa subțire, şi rîde cu aceĭaşĭ plăcere copilărească.

Alte-orĭ Edviga aruncă frămiturĭ mĭerlelor din grădină, carĭ vin pînă lîngă picioarele eĭ. In Bavaria, vînătoarea este riguros oprită ; paserile sînt familiare, nu se tem de oamenĭ. Ce răŭ îmĭ pare că prepelițele din țară romînească nu ştiu să scrie ca să le povestească semenele lor din străinătate, barbariile vînătorieĭ de la noĭ.

* * *

Noaptea, pădurile de pe culmile munților. îşĭ împreună freamătele într'o simfonie imensă. Cine-va îmĭ spunea că Marea are acelaşĭ glas.

Cîtă tristețe cade peste bĭata mea inimă la auzul acestuĭ vuĭet monoton şi uriaş !... Mi se pare că e cîntecul Nemărgĭnireĭ îngînat în tăcerea nopțeĭ.

Dimineața mă plimb într'un parc frumos şi larg, unde cîntă orhestra. Bolnaviĭ ascultă muzica cu o plăcere nespusă. Şi pe lîngă recomandațiile doctorilor, simfoniile luĭ Bethowen, rapsodiile luĭ Lizsi, menuetele luĭ Haydn, uverturile luĭ Wagner, ajută, poate maĭ mult, la aliniarea durerilor celor suferinzĭ.

Un lucru vrednic de ținut minte : toțĭ aceştĭ bolnavĭ, necunoscuțĭ, veniți din diferite părțĭ ale lumeĭ, îşĭ surîd, se privesc prietenos, se iubesc în tăcere. Par'că se recunosc ; sînt locuitoriĭ aceleĭaşĭ țărĭ triste : suferința.

Fie-care ins poartă o floare la butonieră. Aicĭ florile sînt ca la ele acasă, cum zice Maupassant. Pentru zece *pfenigĭ*, orĭ-ce fată îțĭ vinde un buchet, însoțindu'l de-un surîs gratis.

Floarea Alpilor este aceĭa pe care o port aproape în fie-care zi. N'are miros, are forma uneĭ stele şi creşte pe vîrful munților, în zăpadă.

O italiancă veselă şi bătrînă, care vinde trandafirĭ şi floarea Alpilor la colțul uneĭ strade, îşĭ închipueşte că sînt un bĭet amorezat care şi-a lăsat iubita *neconsolată* în țara luĭ, departe. Se uĭtă la mine cu părere de răŭ, şi clătinînd din cap, îmĭ şopteşte melancolic :

— *Amanta loantana !...*

C'un gest larg, arătînd a depărtare, ea însoțeşte aceste cuvinte, pe cînd în ochiĭ i se resfrînge o umbră de compătimire sinceră.

Eŭ mă prefac tragic....

* * *

Bavareziĭ te plictisesc cu complimentele pentru cele maĭ neînsemnate serviçiĭ. In schimb, cerul din *Reichenhal*, maĭ ales noaptea, e foarte nepoliticos. Pare tot supărat şi posomorît. Sub cerul acesta nu se poate *visa*.

Dar zilele sînt adorabile. Cîte-o dată aĭerul e de-o puritate ideală. Munțiĭ par'că s'ar strevede printr'un cristal neînchipuit de fin.

Seara, băncile parculuĭ sînt toate ocupate de lume. Aĭerul curat şi sănătos a început deja să invioreze unele figurĭ palide. Femeĭlele citesc : poețiĭ şi romanțieriĭ sînt devorațĭ aicĭ. O rusoaĭcă, — chip din poveştile stepelor, — schițează pe un album priveliştĭ carĭ trebuie să corespundă stărilor eĭ sufleteştĭ.

Alțiĭ tuşesc, scuipă, îşĭ şterg sudorĭ recĭ de pe frunte, privesc cu ochĭ marĭ şi sticloşĭ în pămînt.

Şi abĭa împreunînd cuvintele, staŭ la vorbă :

— Sînt maĭ bine, slavă Domnulu !.. Tusa asta nu'mĭ dă pace... Stomahul mĭ-e cam stricat... capul mă doare puțin, — în colo n'am nimic.

Un romîn de-aĭ noştri, — prăpădit, săracu ! — face planurĭ pentru viitor :

— Peste cincĭ-şase anĭ de zile am de gînd..... O să maĭ aştept vr'o zece anĭ, şi pe urmă... Vreme de la D-zeŭ e destulă.

Sub un brad, un tînar, — nicĭ opt-sprezece anĭ, — citeşte cu întreruperĭ nişte versurĭ germane. Ghicesc că trebuĭe să fie *Heine*, Alăturĭ, o fată slabă, galbenă, cu umeriĭ obrajilor înflăcărațĭ, ascultă, par'că visează şi prinde strofele din sbor cu sufletul. Une-orĭ, tac amîndoĭ şi privesc departe, îşĭ strîng mîna, urmăresc cu privirea aripĭ de nourĭ, umbre de speranțe.... Apoĭ iĭ apucă tusa, care îĭ ține cîte două minute.

E o idilă tristă, — o idilă pe marginea mormîntuluĭ.

Traian Demetrescu.

CÎNTECUL ZILEI

O, DRAGĂ SPANACHIDI!

SERENADĂ

(Se cîntă pe aria : *O, dragă Margareto !*)

O, dragă Spanachidi,
Nu facĭ de gazetar ;
Țĭ-ar conveni maĭ bine
Ca ipocomisar,

Agent de barieră
Saŭ chiar de contribuțiĭ
La chestiĭ importante
Aĭ şti să daĭ soluțiĭ...

Spanachidi,
Nu ne maĭ da ghesurĭ ;
Spanachidi,
Nu'țĭ maĭ lua poză ;
Spanachidi,
Lasă-te de versurĭ.
Saŭ maĭ bine,
Saŭ maĭ bine,
Lasă-te de proză.

O, dragă Spanachidi,
Eroŭ ca din poveştĭ, —
Cînd te citesc pe tine,
Deschid uşĭ şi fereştĭ...

In scrierile tale
N'aĭ nicĭ un chichirez,
De frică şi de groază
Şi noaptea te visez !...

Spanachidi,
Ia maĭ lasă vaxul ;
Spanachidi,
Nu cunoştĭ sintaxul ;
Spanachidi,
Eştĭ un trădător,
Spanachidi,
Spanachidi,
Lasă-mă că mor !

Vaxidi.

POLITEȚĂ UNGUREASCĂ

De la Seghedin la Pesta drumul e lung şi plicticos din cale afară.

In cotro mă uĭtam nu vedeam de cît aceaşĭ cîmpie fără margenĭ şi arsă de soare, de-asupra căreia se întindea un cer plumburiŭ, murdar, păstruiat de norĭ micĭ roşcațĭ şi mărginit la orizont cu o linie tulbure, nedefinită, care avea aerul unuĭ brîŭ de lînă țigae nespălată.

Era *Pusta* ungurească cu sate rare şi sărăcăcioase, locuită de o populațĭe abrutizată şi istovită de mizerie, condamnată de veacurĭ să răscolească vecînic pămîntul şi să'l ude cu sudoare ferbinte, pentru binele şi fericirea altora.

In cabina vagonuluĭ în care călătoream, maĭ era un singur călător afară de mine. Un ungur scurt şi gros, cu fața bucălată şi hursuză, cu sprîncene groase de treĭ degete, acoperind nişte ochĭ micĭ, viĭ şi ciudoşĭ.

Eŭ stam liniştit în colțul meŭ şi-mĭ vedeam de somn şi de gîndurile mele, iar ungurul, neştiind şi iel ce să maĭ facă de plictiseală, aci se lungea pe canapea, aci se scula şi se învîrtea în toate părțile aşezîndu-se pe rînd, cîte un minut, pe fie-care din cele şapte locurĭ goale.

De la o vreme iĭ abătuse să-şĭ mute toate boccelele şi geamantanele din loc, — şi avea o sumedenie, — părîndui-se că nu steteaŭ bine acolo unde le aşezase de la început.

Maĭ cu luleaua, maĭ cu scuipatul pe jos şi pe perețĭ, ungurul meŭ îşĭ făcea mereŭ de lucru şi-şĭ maĭ potolea plictiseala. De mine nu se ocupa ca şi cum nicĭ n'aşĭ fi existat pe lumea cu soare ; — şi eŭ aşişderea despre dînsul. Aşa că eram ceĭ maĭ bunĭ şi maĭ pacînicĭ tovarăşĭ de călătorie, fie-care după felul şi după cheful luĭ.

* * *

A dat însă dracul ca la o stație oare-care să maĭ vie un al treilea tovarăş de călătorie în vagon, care mĭ-a tulburat liniştea mea şi activitatea neobosită a ungurului.

Era un om nalt, uscățiv, cu ochiĭ albaştri palizĭ, cu nasul coroiet şi cu o pereche de ochelarĭ enormĭ pe vîrf. De pe culoarea păruluĭ, după fisionomia fețeĭ, noul sosit părea a fi slav de origină.

A intrat în vagon cu o magazie întreagă de cele maĭ felurite bagage şi fără să ne adreseze cel maĭ mic salut. Părea că nicĭ nu văzuse saŭ că nu voia să ne vadă.

La început a fost o scenă mută dar totuşĭ foarte zgomotoasă între el şi ungur. Fără să-şĭ zică un cuvînt, fără să-şĭ adreseze un gest, amîndoĭ se căzneaŭ să-şĭ poată face loc bagajelor lor nenumărate.

Cînd unul din doĭ voia să-şĭ ințepenească maĭ bine geamantanul şi să 'l aşeze în locul cel maĭ potrivit, urma o luptă între amîndoĭ, fie-care îşĭ împingea geamantanul într'al celuĭ-l'alt, cu icniturĭ, cu scremete de ciudă, cu privirĭ încruntate şi războinice, dar nicĭ unul nu zicea o vorbă.

După o jumătate de ceas de tămbălăŭ cu geamantanele, s'aŭ aşezat muteşte unul în fața altuia, cu mîinele în buzunar, cu pipele în dințĭ şi se priveaŭ cu ochĭ furioşĭ, — dar totuşĭ nu-şĭ ziceaŭ nimic.

Eŭ începusem să deviŭ intrigat peste măsură, rîdeam în mine şi mă aşteptam, din minut în minut, să petrec bine pe socoteala vecinilor meĭ.

* * *

Ungurul şi-a eşit cel d'întîĭ din fire. Hotărît să ducă lupta mereŭ muțeşte în contra protagonistuluĭ luĭ, şi să-ĭ arăte că pe terenul mojicieĭ nu'l poate poate întrece toțĭ mojiciĭ popoarelor din lume adunațĭ la o laltă, cu un rînjit ironic, cu privirea provocatoare țintă în ochelariĭ celuĭ-l-alt, ungurul şi-a apucat piciorul stîng cu amîndouă mîinile, l'a urcat din greŭ de-asupra celuĭ drept, — şi s'a descălțat cu hotărîre.

Celălalt, de şi maĭ flegmatic ceva, nu s'a dat învins. Sprijinindu-şĭ şi el tocul gheteĭ stîngĭ pe vîrful gheteĭ din dreapta, a svîrlit-o sub banca unguruluĭ cu o măestrie rară, dînd la iveală goşgocea degetul care eşea prin spărtura ciorapuluĭ.

Scena devenea din ce în ce maĭ interesantă.

Ungurul în semn de dispreț şi de scîrbă tuşi şi scuipă drept pe mijlocul covoruluĭ din cabină. Celălalt nu se lăsă maĭ pre jos, şi drept răspuns alătură şi el, la două degete de distanță, un alt scuipat, tot cu aceeaşĭ ceremonie.

Ungurul începea să pufnească şi să mîrîe de necaz, şi ca să se maĭ răsufle puțin de atît ciudă şi indignare, se lăsă pe canapea într'o coastă, îşĭ ridică piciorul cel descălțat la înălțimea umăruluĭ şi-l sprijini pe geamul vagonuluĭ, bătînd tactul cu degetele prin ciorap, trăgînd din pipă nourĭ groşĭ de fum şi privindu-l pe celă-l-alt cu clătinărĭ provocătoare din cap.

Protagonistul o făcu şi maĭ lată. Lăsîndu-se cu totul pe spate, ridică ambele picioare în aer sprijinindu-se cu amîndouă mîinile sub şoldurĭ şi încercă să stea aşa în echilibru.

Eŭ rîdeam de mă tăvăleam, însă ceĭ doĭ războinicĭ nicĭ nu voiaŭ să mă bage în seamă, aşa eraŭ de ocupațĭ cu lupta pe care o începuseră şi care nu se ştia cesfîrşit putea să iee.

Obosițĭ de gimnastica asta bizară, ambiĭ combatanțĭ şi-aŭ reluat, în aceeaşĭ clipă, poziția normală a tuturor călătorilor carĭ mergeaŭ în ziua aceea pe linia ferată dintre Seghedin şi Pesta.

După cîte-va privirĭ fulgerătoare, aŭ urmat apoĭ o serie de scuipaturĭ, pe jos şi pe perețĭ, care de care maĭ zgomotoase şi maĭ abondente.

Ungurul pierzîndu-şĭ răbdarea, se hotărî în fine să dea vrăjmaşuluĭ săŭ de altă limbă şi nație o, lovitură mortală.

După ce'l privi bine în față cu aerul unuĭ clown care se pregăteşte să facă o săritură faină, dar care vrea maĭ întîĭ să vizeze pe public de treaba asta printr'o lungă privire semnificativă, ungurul se ridică pe cele două trunchiurĭ țapene care-ĭ slujeaŭ drept picioare şi începu să se desbrace cu o repeziciune uimitoare.

După ce svîrli pe jos haina şi jiletca şi rămase numaĭ într'o cămaşe zugrăvită cu caĭ marĭ în două picioare, ungurul să trînti pe canapea, tîtîrîndu-se cu furie de maĭ multe orĭ şi icnind din răsputerĭ. Avea aerul să-ĭ zică celuĭ-l'alt : «iac'aşa ! Fă şi tu ca mine dacă-țĭ dă mîna !»

Duşmanul atîta aştepta. După ce se ridică în cele două catalige lungĭ şi subțirĭ, încercă.... să-şĭ scoată pantaloniĭ.

Ungurul înspăimîntat de atîta neruşinare şi îndrăzneală, sări ars în sus, îşĭ încrucişă cu putere mîinele pe pept, şi exclamă cu ochiĭ, cu nasul, cu gura şi cu toată figura luĭ încruntată şi congestionată, un formidabil *Teremtette !*

«Teremtette» răspunse şi cel-l'alt, cu un aer vesel şi triumfător, deschizînd două brațe enorme în care se abandonă cu deliciŭ şi cu uimire vechiul meŭ tovarăş de călătorie.

Amîndoĭ eraŭ ungurĭ ! Insă fie-care credea despre cel-l'alt că nu e ungur, după cum singurĭ şi-aŭ spus'o în limba luĭ Atila şi a luĭ Arpad.

— *Azt hittem hogy nem magyar!* zise unul.

— *En is*, raspunse celă-l'alt.

Şi începură să se dedea la cele maĭ călduroase demonstrațiĭ de prietenie şi iubire, unul îmbrăcîndu-şĭ haina şi jiletca, celă-l'alt trăgîndu-şĭ pantaloniĭ în sus şi amîndoĭ încălțîndu-şĭ piciorul stîng.

* * *

Ne apropiam de Pesta. Amîndoĭ unguriĭ să ajutaŭ care maĭ de care să-şĭ cărăbănească nesfîrşitele lor bagaje la uşa vagonuluĭ. Era între dînşiĭ o întrecere de simpatie reciprocă, o cordialitate aşa de frățească, că-țĭ venea greŭ să crezĭ că o oră maĭ înainte, oamenii aceştia purtaseră între eĭ cel maĭ crîncen şi cel maĭ bizar războiŭ.

Ajunşĭ în gară, pe cînd eŭ îmĭ luam cafeaua cu lapte în restaurantul vedeam pe fereastră cum o birjă, încărcată peste măsură de boccele şi geamantane, ducea în goana mare pe ceĭ doĭ vrăjmaşĭ care se țineaŭ prieteneşte de gît, la bere şi la guleaş cald.

INDEX

DESPRE „LOURDES"

Lourdes, noul roman al luĭ Zola, este fără 'ndoială una din cele maĭ de frunte lucrărĭ ale maestruluĭ.

E scris în aceeaşĭ formă îngrijită şi puternică, cu aceeaşĭ vervă nesfîrşită, plin de aceeaşĭ analiză amănunțită, care îĭ caracterizează toate operile.

După fie-care roman al luĭ Zola, îmĭ rămîne o impresie adîncă, pe care n'aşĭ putea-o desluşi de cît printr'o comparație : Goncourt, Daudet, Maupassant, aŭ un spirit artistic mult maĭ fin, o delicatețe în atingerĭ, o gingăşie de sentimente, care resping tot ce ar putea fi brutal în natura omenească. Zola e lipsit de finețele acestea, însă lucrările luĭ, în care-țĭ apare un fel de romancier rece, analist, cercetător, aproape savant, te uimesc. Ar fi poate ca deosebirea dintre un rîŭ care te face să visezĭ şi un munte, care par'că te doboară...

Care e maĭ fermecător ? Care e maĭ artistic ? N'aĭ putea răspunde. Insă Zola îțĭ dă impresia de *mare*, de piramidal, poate de etern, — ca ghețariĭ fermecătorĭ, pe vîrful cărora nu's de cît florĭ de zăpadă...

* * *

Cu *Lourdes* impresia asta mi s'a cristalizat maĭ desluşit.

Povestea, aceea-ce didacticiĭ numesc intriga, e simplă ; ea ar putea intrà în cadrul uneĭ nuvele. Dar proporțiile pe care i le dă Zola, chipul cum el te face să vezĭ cu deamănuntul pe fie-care dintre eroĭ şi să pătrunzĭ în viața sufletuluĭ lor, disecarea atîtor gîndurĭ pe care ajungĭ să le cunoştĭ ca pe propriile tale gîndurĭ, — toate astea fac din *Lourdes* un roman, şi încă un roman de şase sute de paginĭ.

E vorba de vestita stație de băĭ, al căreia izvor l'a descoperit o copiliță halucinată, Bernadette. Toată lumea cunoaşte istorisirea. Bernadette, o detracată, a văzut o dată pe Maica Domnuluĭ în fundul groteĭ de la Lourdes şi Maica Domnuluĭ i-a spus că ar vrea să se zidească acolo un altar. De atuncĭ, apa face minunĭ. Vindecă boale de nervĭ maĭ ales şi toate derivatele acestor. Catoliciĭ explică minunea prin voința Ceruluĭ, mediciĭ prin suggestie.

Şi, de atuncĭ, sute de miĭ de oamenĭ se duc la Lourdes ca să se vindece.

Zola face tocmaĭ descrierea *trenuluĭ alb* care duce pe pelerinĭ la locul minuneĭ. Maĭ tot romanul se petrece într'o zi de drum ; apoĭ cîte-va zile de şedere la Lourdes, şi apoĭ întoarcerea la Paris. Intr'o săptămînă acțiunea e sfîrşită, — 600 de paginĭ !

Noutatea acestuĭ roman stă maĭ ales în faptul acesta : cu deosebire în veacul nostru, care s'ar putea numi veacul boalelor de suflet, aproape nu există lucrare unde să nu intre o durere psihică. Zola se abate de la regula asta şi analizează durerile trupeştĭ. Paginile maestre în care e descris trenul cu bolnavĭ sînt de o putere fără seamăn ; cetindu-le, țĭ se pare că vezĭ pe toțĭ nenorociții ceĭa paraliticĭ, plinĭ de rănĭ îngrozitoare, chinuițĭ, oribiliĭ de văzut.

Şi 'n mijlocul acestor durerĭ adîncĭ ale trupurilor, — se desfăşură o dramă sufletească, tot atît de crudă, sfîşietoare, între un popă căruia-ĭ lipseşte credința şi o paralitică evlavioasă. Pierre, popa, se sbuciumă să creadă şi el, să-şĭ recapete credința din copilărie, dar nu izbuteşte, nicĭ chiar în fața suferințelor Marieĭ, ĭubita luĭ, care *crede* cu o naivitate de copilă şi de paralitică. La urmă, cînd Marie se vindecă la Lourdes de boala-ĭ corporală, Pierre rămîne tot aşà de necredincĭos, din cauză că un doctor ĭ-a explicat influența suggestieĭ asupra boaleĭ eĭ de nervĭ. O singură părere de răŭ, îl apucă : a ĭubit pe Marie, cînd ea erà un copil, ca şi el ; maĭ tîrziŭ, el a intrat în seminar, eĭ i s'a paralizat şira spinăreĭ ; iar acum, cînd ea e bine, cînd ea renaşte, frumoasă şi sănătoasă, îl apucă teama că n'o să 'l maĭ ĭubească pe el ca pe un frate, că o să se mărite. Şi cu toate că nu crede 'n Dumnezeŭ, Pierre nu vrea să fie nicĭ preot care să păcătuĭască (preoțiĭ catolicĭ ne avînd dreptul să se căsătorească), şi nu vrea nicĭ să se lepede de preoție, căcĭ urăşte pe popiĭ răspopițĭ. Marie îĭ ghiceşte tortura sufletuluĭ şi 'l linişteşte zicîndu-ĭ :

— Fiĭ pe pace : n'am să mă mărit cu nimenĭ şi n'am să ĭubesc un alt bărbat, pentru că am făgăduit Fecĭoareĭ virginitatea mea !...

Paginile acestea sînt de o duĭoşie, de un lirism, de o sentimentalitate mişcătoare, ca nişte paginĭ din Werther.

Şi tocmaĭ aci se arată maestrul Zola. Omul învinuit că nu descrie de cît gunoĭul şi depravarea, se ridică în *Lourdes* la înălțimea celor maĭ Lamartiniane melancoliĭ.

* * *

Iată pentru ce *Lourdes* este menit să aibă un succes enorm. De alt-tel, am luat volumul a treĭa zi după ce el a apărut în Paris, — şi am luat... a 45-a mie !

A. B.

ŞTIRI LITERARE

D. Anton Bacalbaşa a dat la tipar, în editură proprie, un volum de *nuvele inedite* sub titlul **Leat !**

* * *

Ministerul şcoalelor are intenția să publice, în maĭ multe volume istoricul pe larg al fie-căreĭ şcoale în parte, după date autentice.

* * *

Volumul al treilea din publicația D-luĭ Gherea : *Literatură şi ştiință* se va pune sub presă în toamna aceasta.

* * *

Sacul cu poveştĭ este titlul unuĭ volum ce va apare prin luna Septembrie scris de două-zecĭ şi cincĭ de scriitorĭ din țară.

* * *

Al doilea volum din cartea intitulată *Domnia luĭ Bibescu*, apărută în franțuzeşte, va apare şi în traducție romînă. Volumul e plin de documente interesante.

* * *

Poetul O. Carp îşĭ va publica toate poeziile într'un volum, la toamnă.

* * *

Fundațiunea universitară Carol I va conține în bibliotecile sale peste 30.000 volume, carĭ vor fi puse la dispoziția studenților.

* * *

De la 1 Septembre va începe să apară în Capitală o nouă revistă literară : *Săptămîna* şi care va fi redactată de maĭ mulțĭ scriitorĭ, uniĭ cunoscuțĭ.

* * *

D-l I. Găvănescul are aproape gata o *Didactică* pe care o va da la lumină în curînd.

* * *

Ştire de senzație :

La teatrul Maican se va însgheba o trupă, care să joace numaĭ piese originale romîneştĭ. Ideea nu e rea ; dar în fruntea repertoriuluĭ se află piese de Niger şi de Țincu, de Ilie Ighel şi de Ionescu, de Roşca şi de Protopopescu, de A. din Dorna şi de Livescu, de Lupescu şi de Vasilescu, de Elian de la Gruia şi de Virgil Popescu, de Ştefan Velescu şi de Polichroniade, de Rusănescu şi de Albulescu.

DALILA ŞI SAMSON

Biblia ne povesteşte de Samson, cum că muicrea,
Cînd dormia, tăindu-ĭ părul, i-a luat toată puterea,

scria Eminescu.

I. Elhena, autorul tabloului a căruĭ reproducţie o dăm maĭ sus, a fixat pe pînză prima scenă a acesteĭ trădărĭ femeieştĭ. Dalila a isbucnit să înduplece pe Samson să-ĭ spună eĭ—o! numaĭ eĭ—unde-ĭ zăcea puterea cu care biruia în luptă dreaptă şi leiĭ.

Samson vorbeşte, Dalila îl ascultă şi copilul uriaş nu ştie citi din faţa eĭ trădarea...

Filisteniĭ aşteaptă la uşă. Peste cîte-va momente Samson va adormi cu capul în poalele Dalileĭ şi cînd se va deştepta, va fi sfîrşitul tragedieĭ:

De l-aŭ prins apoĭ duşmaniĭ, l'aŭ legat şi i-aŭ scos ochiĭ
Ca dovadă de ce suflet stă în pieptiĭ uneĭ rochiĭ.

DISPARITIA ŞI REAPARITIA LUI SPANACHIDI

— Articol de reportaj de mare senzaţie —

Primul zvon

Erĭ pe la orele 3 p. m. s'a răspîndit ca fulgerul prin oraş vestea că *Spanachidi şi-a depus condeiul şi şi-a luat catrafusele.*

Pe unde se răspîndea, această veste producea ravagiĭ colosale în spirite.

In redacţia ziaruluĭ nostru chiar, consternaţia era generală şi primul nostru redactor a delegat imediat pe sub-semnatul să alerge dupé informaţiĭ.

La locul sinistruluĭ

Ajuns la faţa sinistruluĭ, am găsit în adevăr redacţia *Spanaculuĭ naţional* într'o stare dezolatoare. Un scaun cu treĭ picioare plîngea într'un colţ, un condeiŭ rupt zăcea în mijlocul odăeĭ şi alăturea o filă de hîrtie. Toată cealaltă mobilă, o masă, Spanachidi, o pereche de călimărĭ, şi Jules, — dispăruse!

Am ridicat de jos cu mîna tremurîndă fila de hîrtie... ere poate testamentul luĭ Spanachide!... şi mă aşteptam să citesc: «In momentul cînd veţĭ citi aceste rîndurĭ...»

Dar nu. Era textul original al uneĭ informaţiĭ rătăcite, în care se citea: «Din cauza unuĭ accident tipografic, administraţia noastră neputîndu-şĭ procura azĭ timbrele necesare, expediţia din provincie a scăpat trenul. Cerem scuze cititorilor noştri din provincie şi atragem atenţia D-luĭ director general al poştelor».

Naşterea dispariţieĭ

Acest document arunca deja o primă rază de lumină asupra cauzelor dispariţieĭ.

Continuînd cu investigaţiunile, am descoperit apoĭ că manifestaţia ostilă a căreĭ victimă era redacţia *Spanaculuĭ naţional,* fusese proiectată şi executată *de însuşĭ Spanachidi*, cu concursul vice-spanachiduluĭ săŭ Jules, şi acesta în urma unor intrigĭ meschine pornite în contra *Spanaculuĭ naţional* de către un public ingrat care nu maĭ vrea să cumpere gazeta, şi de către lucrătoriĭ tipografĭ carĭ cu toate acestea pretindeaŭ să li se plătească munca.

— Protestez şi mă retrag! îşĭ zise atuncĭ Spanachidi *in petto.*

Retragerea

După miezul nopţiĭ, atuncĭ cînd totul tace, cînd amuţesc pînă şi privighetorile de la *Eldorado Paţac,* se efectuă retragerea.

Intîiŭ porni Spanachidi, purtîndu-şĭ înainte nările şi călimările, treĭ pete şi maĭ negre de cît neagra noapte. In urma luĭ păşia Jules, purtînd subsuorĭ teancurile preţioaselor depozite de spanac ale luĭ Eduard.

La Miulescu

In cătrăŭ gravita nocturnul convoiŭ? Unde se ducea el să-şĭ infeodeze spanacul?

O singură lumînare maĭ licărea în capitala învăluită în tenebrele nopţeĭ. Era *lumînarea* luĭ Miulescu!

Aceasta era steaua mântuitoare a luĭ Spanachidi!

Din această *Lumînare* avea să-şĭ împrumute Spanachidi de-acum *bucăţile de flacărĭ* la care să-şĭ încălzească spanacul.

Reapariţia

Insfîrşit a doua zi, amatoriĭ de spanac rcspirară. Spanichidi reapăru, maĭ verde de cît or-cînd.

Respirăm şi noĭ uşuraţĭ, şi vestim cu bucurie pe cititoriĭ noştri, că de mâine vom relua *Carnetul luĭ Spanachidi* ameninţat un moment de a nu maĭ *va urma.*

Rad.

DALILA ŞI SAMSON

SITUATIA POLITICA

Disidenţele. — D. Sturdza şi N. Fleva. — Manifestul partiduluĭ. — O gazetă nouă. — Reacţiunea. — Concluzie.

Disidenţele

Nicĭ odată liberaliĭ nu s'aŭ prezintat la alegerĭ în condiţiunĭ maĭ inferioare ca de astă dată. Ba acum patru-cincĭ anĭ, chiar şi la unele alegerĭ parţiale, păreaŭ a se prezinta maĭ tarĭ şi maĭ uniţĭ de cum sînt azĭ.

Prin toate centrele maĭ marĭ, în oraşele unde liberaliĭ păreaŭ a fi maĭ bine închegaţĭ, s'aŭ pronunţat disidenţe serioase, carĭ ameninţă distrugerea totală a acestuĭ partid. Am relevat disidenţele din Craiova şi din Iaşĭ, carĭ prezintă un deosebit interes pentru democraţie; acum ni se semnalează nouĭ disidenţe în Brăila şi Galaţĭ.

Elementele tinere ale liberalilor din Brăila sînt foarte nemulţumite de modul cum s'a constituit comitetul de acţiune al partiduluĭ şi de aceea maĭ mulţĭ tinerĭ în cap cu d. *Berceanu* se vor retrage de la alegerĭ.

In Galaţĭ tineriĭ liberalĭ în cap cu d-niĭ Orleanu şi Toneanu se desinteresează complet de ceea ce fac ceĭ bătrînĭ, adică d-niĭ Secchiaris şi Nebunelli.

D. Sturdza şi N. Fleva

Raporturile dintre d-niĭ Sturdza şi N. Fleva nu sînt tocmaĭ aşa de incordate, după cum se vesteşte. Ceea ce determină, însă, atitudinea rezervată a d-luĭ Fleva, nu este o nemulţumire în contra actualeĭ conducerĭ a partiduluĭ, ci o pretinsă prudenţă politică.

Chiar liberaliĭ ceĭ maĭ violenţĭ bănuesc pe d. Fleva, că s'ar fi inspirat de la Palat, pentru a observa aceeaşĭ rezervă cu d. Stătescu, căcĭ numaĭ în acest caz poate să aibă un viitor politic maĭ sigur. Iacă de ce d-niĭ Fleva şi Stătescu înclină a juca acelaş rol pe care l'aŭ avut junimiştiĭ în timpul domnieĭ liberale. Eĭ lasă, ba chiar îndeamnă pe d. Sturdza la o campanie violentă în contra conservatorilor, cu scopul vădit ca acesta să ajungă imposibil la Palat.

Manifestul partiduluĭ

Campania electorală a liberalilor se va inaugura printr'o întrunire publică ce se va ţine la 14 August în capitală.

O singură notă interesantă va avea această întrunire, anume: *Manifestul partiduluĭ naţional-liberal.*

De şi acest manifest nu este încă aprobat de D. Sturdza, totuşĭ credem interesant a releva, că prin el se anunţă o campanie violentă în contra regeluĭ. Adică vechea tactică a partidelor istorice va reînvia.

Manifestul, redactat de D-niĭ Gogu Cantacuzino şi Delavrancea, nu coprinde nimic noŭ, nu preciseazā nicĭ un ideal şi nicĭ o idee democratică; e o filipică strașnică în contra conservatorilor şi a regeluĭ şi o glorificare a trecutuluĭ partiduluĭ liberal.

O gazetă nouă

Pentru a înlezni campania electorală, partidul a hotărît să scoată o gazetă zilnică, de cincĭ parale. Această gazetă este menită să joace rolul — după cum afirmă liberaliĭ. — *Epocei* de odinioară; ea va fi eminamente anarhistă şi va fi pusă sub direcţia d-lor Cantacuzino şi Delavrancea. Decĭ nu se poate aştepta de la această gazetă, nicĭ o tendinţă democratică.

Origina înfiinţăriĭ acesteĭ gazete este destul de interesantă pentru a fi relevată.

D. Anastase Stolojan, solicitat adeseorĭ la Capşa, de către maĭ mulţĭ tinerĭ, să înfiinţeze o gazetă de propagandă, a consultat pe D. Cantacuzino asupra acesteĭ ideĭ. D. Cantacuzino a declarat, că nu poate să admită ca această gazetă să fie a vre-unuĭ grup liberal saŭ personală a D-luĭ Stolojan, căcĭ aceasta ar însemna o concurenţă nelealā ce s'ar face *Voinţeĭ Naţionale.*

Maĭ tîrziŭ, D. Stolojan vĕzînd, că partidul liberal din Craiova s'a divizat în două şi simţind că terenul îĭ scapă şi uşor poate să se anihileze, a oferit partiduluĭ o sumă de 10,000 leĭ pentru înfiinţarea uneĭ gazete şi pentru propaganda electorală. D-sa a consimţit ca gazeta să fie dirigiată de grupul de la *Voinţa*, cu condiţiunea însă, ca ambele ziare liberale să sprijinească grupul D-sale din Craiova în contra disidenţeĭ D-lor Nicolaide, N. P. Romanescu şi N. T. Popp.

Reacţiunea

Cîtă vreme liberaliĭ istoricĭ îşĭ permit luxul de a face anarchism prin *Voinţa Naţională* şi *Tribuna liberală*, un grup de tinerĭ stă la o parte şi aşteaptă momentul ca să se desfacă de matcă şi să se organiseze într'un partid democrat pe baza sufragiuluĭ universal.

Acest grup de tinerĭ pare a urma pe D. E. Costinescu, care în conferinţa liberală din Maiŭ s'a prezintat cu propunerea ca să se adopte sufragiul universal în programul partiduluĭ. Această propunere nicĭ nu s'a putut discuta măcar, din causa gălăgieĭ enorme pe care aŭ provocat'o vechiĭ liberalĭ.

D. E. Costinescu are, de alt-fel, concursul D-lor Dimitrescu-Iaşĭ, deputatul Nicolaescu, senatoriĭ Urdăreanu, Locusteanu şi Sefendache, al D-lor Cozadini, N. P. Romanescu, Nicolaide, etc.

Concluzie

Ast-fel staŭ lucrurile în partidul liberal, de la care uniĭ tot maĭ aşteaptă vre-un pas înainte.

Campania ce se începe pentru alegerile comunale nu va avea decĭ nicĭ un interes, de vreme ce lupta se dă în condiţiunĭ cu totul primitive, menite să nu pasioneze pe nimenĭ. D. G. D. Palade, însărcinat cu conducerea manevrelor electorale în Capitală, vede chiar D-sa cît de puţin se maĭ pot ridică cetăţeniĭ atuncĭ cînd nu li se prezintă nimic noŭ.

La rîndul lor, guvernamentaliĭ se bizuĭe pe zestrea tuturor stăpînilor şi pe *destoĭniçia* agenţilor prevăzuţĭ cu fondurile necesare uneĭ campaniĭ aşa de brutale.

* * *

In faţa acestor două partide, a căror aramă se arată cu atîta uşurinţă,—partidul socialist va pune şi el listă deosebită 'n Bucureştĭ. In fruntea listeĭ va figură D. Constantin Mille.

INF.

Tipografia «Nouă» Gr. Panaitescu, PasagiulBăncei Naţionale, 19. Imprimat pe hârtia din Fabrica LETEA